1850. N°.

LEYDSCHE COURANT

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag Avond.

WOENSDAG, 11 SEPTEMBER.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 10 September.

Zaturdag l. l. had de Prijsuitdeeling aan de Kweekelingen van het Paedagogium voor het onderwijs der Oude Talen, onder het bestuur van den Wel-Ed. Z. Gel. Heer J. J. de Gelder, Phil. Theor. Mag. Lit. Hum. Doctor, in de Stads-Gehoorzaal plaats. Twee Kweekelingen der hoogste klasse hielden door henzelven opgestelde redevoeringen; J. J. E. Bentfort, *de Carthagine excisa*, J. Luzac, *de L. Cornelio Sulla*; vervolgens sprak een Kweekeling van de hoogste Afdeeling der Voorbereidende klasse, H. J. Gerlings, over *de Gilden in de Middeleeuwen*. Daarna werden de Eereprijzen aan de onderscheidene Jongelingen in de verschillende klassen uitgedeeld: namelijk (in rangorde van de klassenverdeeling voor de Oude Talen);

EERSTE KLASSE. *Eerste Afdeeling.* Aan J. J. E. Bentfort, een prijs voor de Oude Talen; aan J. Luzac, een prijs voor de Oude Talen en een prijs voor het Duitsch en Engelsch, eerste klasse, en de prijs voor de Nieuwe Geschiedenis, eerste klasse; aan A. J. Hazenberg, een prijs voor de Oude Talen en de prijs voor de Wiskunde, tweede klasse; aan N. H. de Kanter, een prijs voor de Oude Talen en een prijs voor het Duitsch en Engelsch, eerste klasse.

EERSTE KLASSE. *Tweede Afdeeling.* Aan T. van Westhreene, een prijs voor de Oude Talen en de prijs voor de Wiskunde, eerste klasse; aan I. J. Dermout, een prijs voor de Oude Talen, een Getuigschrift, dat de prijs voor de Wiskunde tweede klasse door het lot tegen A. J. Hazenberg verloren is, en een prijs voor het Duitsch en Engelsch, eerste klasse.

TWEEDE KLASSE. Aan M. W. Nimmo, een prijs voor de Oude Talen en een prijs voor het Engelsch, eerste klasse; aan A. G. L. van Dishoek, een prijs voor de Oude Talen en een prijs voor het Engelsch, tweede klasse; aan A. Klinkenberg een Getuigschrift voor het Latijn; aan C. A. Klinkenberg, W. F. J. B. Cleerens, en aan B. J. B. Homan, elk een prijs voor de Oude Talen; aan H. A. Blume, een prijs voor de Oude Talen en een prijs voor het Hollandsch en Engelsch, tweede klasse.

DERDE KLASSE. *Eerste Afdeeling.* Aan H. W. Terpstra, een prijs voor de Oude Talen, de prijs voor de Wiskunde, derde klasse, en een prijs voor het Duitsch en Engelsch, tweede klasse; aan K. E. Verdam, een Getuigschrift voor het Grieksch en de prijs voor de Natuurkunde.

DERDE KLASSE. *Tweede Afdeeling.* Aan P. M. S. Kros, een prijs voor de Oude Talen en de prijs voor de Wiskunde, derde klasse, tweede afdeeling; aan J. de Marchie Sarvaas, een prijs voor de Oude Talen, een prijs voor het Hollandsch, tweede klasse, de prijs voor de Oude Geschiedenis, eerste klasse, en de prijs voor de Nieuwe Geschiedenis, tweede klasse; aan L. Fangman, een prijs voor de Oude Talen en een prijs voor het Hollandsch en Engelsch, derde klasse; aan R. A. Barkey, een prijs voor de Oude Talen; aan G. Zaalberg, een prijs voor de Oude Talen, de prijs voor de Wiskunde, vijfde klasse en een prijs voor het Fransch en Hollandsch, derde klasse en aan J. H. Zilver Rupe, een prijs voor de Oude Talen.

DERDE KLASSE. *Derde Afdeeling.* Aan W. de Gelder, S. P. J. Kros en L. Beijerinck, elk een prijs voor de Oude Talen.

VIERDE KLASSE. *Eerste Afdeeling.* Aan C. G. C. Reinwardt Collot d'Escury, J. E. J. Homan en M. G. Bentfort, elk een prijs voor de Oude Talen.

VOORBEREIDENDE KLASSE. *Eerste Afdeeling.* Aan J. J. Simons, een prijs voor de Fransche Grammatica, een prijs voor het Duitsch en het Engelsch, eerste klasse, en de prijs voor de Oude Geschiedenis tweede klasse; aan H. J. Gerlings, een prijs voor de Engelsche Grammatica en een prijs voor het Fransch, eerste klasse; aan M. J. van Hanswijck een prijs voor de Fransche Grammatica en aan H. J. R. Schmier een prijs voor de Fransche Grammatica, een Getuigschrift, dat de prijs voor de Wiskunde, vierde klasse, door het lot tegen J. P. Engels verloren is, en een prijs voor het Duitsch en Engelsch tweede klasse.

VOORBEREIDENDE KLASSE. *Tweede Afdeeling.* Aan C. Th. van Westhreene, een prijs voor de Duitsche Grammatica; aan J. P. Engels, een prijs voor de Fransche Grammatica, de prijs voor de Wiskunde, vierde klasse, en een prijs voor het Duitsch en Engelsch, tweede klasse; aan D. C. Berkenkamp, een prijs voor de Vaderlandsche Historie; aan E. Collot d'Escury, een prijs voor de Duitsche Grammatica; aan J. P. Burkels, een prijs voor de Hollandsche Grammatica; aan W. A. Zilver Rupe, een prijs voor de Engelsche Grammatica; aan W. A. van Hengel, een prijs voor het Practisch Cijferen; aan R. H. van Os, een prijs voor het Practisch Cijferen en een prijs voor het Fransch en Engelsch, derde klasse; aan J. E. M. Kros, een prijs voor het Practisch Cijferen; aan H. A. A. Collot d'Escury, een prijs voor de Duitsche Grammatica en aan J. J. van Os, een prijs voor de Hollandsche Grammatica.

De Jongelingen H. Koetser, A. H. R. E. Bousquet, R. J. C. Stoffels en A. Rutgers, die de lessen te korten tijd hadden bijgewoond, om naar prijzen of getuigschriften te kunnen medingen, werden met lof vermeld.

Na den afloop bedankte de kweekeling A. J. Hazenberg, mede uit naam zijner medemakkers, in eene korte, door hem zelven opgestelde toespraak, de talrijke toehoorders voor hunne tegenwoordigheid.

— Volgens het Programma voor de opening van de Vergadering der Staten-Generaal, te 's Gravenhage, op Maandag den 16den September 1850, zullen des middags ten twaalf ure de Leden der Staten-Generaal zich begeven naar de zaal der zittingen van de Tweede Kamer, en zich in eene Algemeene Vergadering vereenigen, onder voorzitting van den door Zijne Majesteit benoemden President der Eerste Kamer.

De Ministers, Hoofden van Ministeriele Departementen, de Kanselier der Orden, en de Leden van den Raad van State zullen zich, des namiddags ten één ure, mede in de zaal vervoegen.

Z. M. de Koning, de Vergadering zullende openen, zal ten één ure van het Paleis afrijden, voorafgegaan door de Kamerheeren en Groot-Officieren van zijn Huis zoo in koetsen, als te paard, met H. K. H. de Prinsen in eene koets met acht paarden bespannen, door het Noordeinde, over de Plaats, over het Buitenhof, naar het Binnenhof, ter Vergaderplaats rijden en aan de deur ontvangen worden door eene Commissie uit de Vergadering.

Na de opening zal de trein over het Binnenhof, den Korten Vijverberg, den Langen Vijverberg, de Plaats, het Noordeinde, naar het Paleis terugkeeren.

Salvo's uit het geschut zullen het afrijden van Z. M. van het Paleis, en het oogenblik, waarop hij het Hotel van de Staten-Generaal verlaat, aankondigen.

— De benoeming van den Staatsraad Commissaris des Konings, Mr. S. J. Bruce, tot Gouverneur-Generaal van Neêrl. Indië, is thans bepaald en binnen kort zal Z. H. Ed. Gestr. de reis derwaarts aannemen. (*Amst. Cour.*)

De Toekomst evenwel zegt, dat die Heer nog niet tot die betrekking benoemd is.

— Onder de vreemdelingen, welke de naturalisatie vragen, bevindt zich ook de Heer F. V. von Wattenwyl, genaamd de Watteville, geb. te Bern, thans Majoor-Kwartiermeester bij het 5de reg. Inf. te Leyden. De Regering heeft op grond dat de adressant sedert 35 jaren den lande met eere gediend heeft, deswegens een ontwerp van wet gereed.

— De houders van Spaansche fondsen in Nederland zijn door het Committé uilgenoodigd tot het bijwonen eener algemeene vergadering, op 12 dezer, 's avonds te 7½ ure, in het Odeon te Amsterdam, waarin verslag zal worden gedaan van hetgeen in den laatsten tijd omtrent de regeling der Spaansche schuld is voorgevallen.

— Gisteren heeft men, tusschen zeven en half acht ure des ochtends, zoo binnen de stad Haarlem, als buiten dezelve, aan de duinzijde, eene beweging bespeurd, welke door velen voor eene aardschudding is gehouden, en door een zwaar, doch dof geluid is vergezeld geweest. Ook op de Hofstede Veenenburg, onder Lisse, is die aardschudding waargenomen, zonder dat men daar geluid heeft opgemerkt.

— Op de in de vorige week te Rotterdam door de Handelmaatschappij gehouden veiling van 139,420 balen Java-koffij, is alles verkocht, voor 25 tot 33 centen, zijnde 1 à 3 centen boven taxatie.

— *De Tijd* meldt dat aan de Vereeniging van den H. Vincentius van Paulo, te Amsterdam, vergunning is verleend tot het daarstellen van eene bijzondere school der eerste klasse.

— Te Brielle zijn tot leden der Prov. Staten verkozen de Heeren J. D. Prenyt, Mr. A. M. Bouville en J. W. Hein. Verder herstemming.

— Te Zaandam zijn verkozen de Heeren W. Kaars Sypesteyn, J. C. van Wessem, D. Vis, J. Laan en T. Dam. Verder herstemming.

— Te Edam zijn verkozen de Heeren A. Perk, C. van Bommel, S. de Vries, W. Paauw en C. Conver Hooft. Verder herstemming.

— Te Elst verkozen de Heer C. Taats. Verder herstemming.

— Te Dokkum zijn verkozen de Heeren D. Mellema, R. J. van der Ley, T. Sybenga en Mr. J. van der Veen. Verder herstemming.

— Te Heerenveen zijn verkozen de Heeren T. Andringa van Hylckama, D. D. Breuning, J. B. Wouters, Jhr. Mr. F. H. van Beyma thoe Kingsma en J. G. van Blom. Verder herstemming.

— Te Sneek zijn verkozen de Heeren: Jhr. Mr. P. B. J. Vegelin van Claerbergen en Jhr. G. R. G. van Swinderen. Verder herstemming.

— Te Franeker zijn verkozen de Heeren J. Kingma, J. Huidekoper en A. Rodenhuis. Verder herstemming.

— Te Assen verkozen de Heer Mr. G. Vos. Verder herstemming.

— Te Hoogeveen zijn verkozen de Heeren Jhr. R. A. van Echten van Holthe, Mr. W. L. Tonckens, Mr. H. J. Kymmel en J. Caspers.

— Te Zierikzee verkozen de Heeren M. C. de Crane, N. A. Mooijaart, Mr. K. Wagtho, H. Molenburgh, Mr. J. F. Schuurbeque Boeije, Mr. W. J. P. Kroef. Verdere herstemming.

— Te Sluis zijn verkozen de Heeren J. C. O. Benteijn, M. Mazure, A. van den Broecke en Dr. B. A. Buyze. Verder herstemming.

— Te Goes verkozen de Heeren Mr. M. V. Blaauwbeen, J. G. J. van den Bosch en P. Beumer Hardenbergh. Verder herstemming.

— Te Helmond verkozen de Heeren A. Bots, F. de Bruijn, F. Pompen en Prinzen. Verder herstemming.

— Te Heusden verkozen de Heeren H. E. Verschoor, Mr. J. D. W. Pape, A. J. J. de Roy van Zuidewijn, J. A. Gerlach Jr. Verder herstemming.

— Te Zevenbergen verkozen de Heeren H. P. van den Dries, T. Heere Gzn., N. P. Brouwers, Mr. C. C. A. Beens, Mr. Baron van Oldeneel, A. van de Werk. Verder herstemming.

— Te Grave zijn verkozen de Heeren Mr. Esveld Verheijen, Mr. van Cooth. Verder herstemming.

— Te Venlo zijn verkozen de Heeren J. Esser, A. Hafmans, H. van Wijlick, A. W. van Liebergen. Verder herstemming.

— Van de tachtig leden, uit welke de Prov. Staten van Zuidholland moeten bestaan, zijn thans vijf en twintig benoemd, en moet, ten aanzien van nog vijf en vijftig, bij eene herstemming, worden beslist; welke op den 17den dezer zal plaats hebben.

— Uit een overzigt der gehouden verkiezingen tot leden voor de Provinciale Staten blijkt, dat er in het geheel 583 leden moeten gekozen worden, waarvan slechts 286 gekozen zijn, zoodat er te herkiezen zijn 297. In Noordbrabant, Gelderland, Noordholland, Utrecht en Overijssel is meer dan de wettige helft verkozen; zoodat die Staten kunnen vergaderen. In Zuidholland, Zeeland, Friesland, Groningen, Drenthe en Limburg, is daarentegen de meerderheid niet gekozen.

'S GRAVENHAGE, 10 September.

Z. M. zal den 18den September aan militaire en burgerlijke overheden, commissiën en bijzondere personen gehoor verleenen. De lijsten daartoe zullen van den 9den tot den 16den op het paleis in het Noordeinde ter teekening liggen.

— Z. M. heeft benoemd tot IJker van het vaatwerk te Bodegraven, den Heer A. Anderson.

— Men verneemt, dat Z. M. den Heer Mr. B. van Dorp, thans Directeur van Politie te Rotterdam, van 1 Julij aanstaande, ad interim, heeft belast met de functiën van Directeur van Politie te 's Gravenhage.

— Bij Z. M. besluit van 31 Augustus, is aan den Heer G. D. Franquinet, van Maastricht, tot Doctor in Regtsgeleerdheid bevorderd aan de Hoogeschool van Leuven, magtiging verleend om als Advocaat te practiseren in het geheele rijk.

— De Minister van Binnenl. Zaken zal op Zaturdag den 14den dezer geen gehoor verleenen.

— Wij vernemen van goederhand (zegt het *Weekblad van het Regt*), dat de aanbevelings-lijst, door de Arrondissements-Regtbank alhier opgemaakt, ter vervulling der opene plaats van Regter-Plaatsvervanger, is zamengesteld als volgt: Jhr. Mr. F. G. A. Gevers Deynoot, Mr. J. H. van Wickevoort Crommelin en Mr. L. P. op den Hooff, allen Advokaten bij den Hoogen Raad der Nederlanden.

— Den 7den dezer is de 35ste Vergadering van de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk op de gewone wijze gesloten.

— Gisteren is de vergadering van de Staten van Zuidholland ingevolge Zr. Ms. besluit van 9 Aug. ll., door den Commissaris des Konings geopend. Vermits er echter, van de 80 leden, uit welke de vergadering behoort te bestaan, slechts 25 benoemd en tegenwoordig waren, en derhalve geen genoegzaam aantal, om een wettig besluit te kunnen nemen, is de vergadering verdaagd tot den 23sten dezer.

— Uit het verslag der Commissie bestaande uit de Heeren Engelen, van Hall, van Dam van Isselt, Groen van Prinsterer, van der Heijde, over het jaarlijksch regeringsverslag nopens den staat der hooge-, middelbare en lagere scholen, ontleenen wij het volgende: De Regering is op den ingeslagen weg van volledigheid en uitvoerigheid in statistieke mededeelingen vooruitgegaan en heeft op verscheidene aanmerkingen in het Verslag uwer Commissie des vorigen jaars acht gegeven.

Het verslag van 1850 onderscheidt zich van het vorige: ten eerste, door de opgaven omtrent het onderwijs bij het Leger, de Koninklijke militaire Academie te Breda, het Koninklijk Instituut van de Marine te Medemblik, de militaire geneeskundige School te Utrecht, de clinische scholen, 's Rijks Veeartsenijschool te Utrecht, en de scholen van landhuishoudkunde en zeevaart; van de 78 bladzijden zijn 34 aan deze scholen gewijd; — ten andere, door 9 bijlagen of tabellen waarmee de staat der scholen toegelicht wordt.

De Commissie bepaalt zich voorts bij de beknopte opgave van zoodanige beschouwingen, als haar toeschenen van eenigen nuttigen invloed te kunnen zijn voor de zamenstelling van het volgende verslag; te meer omdat het haar twijfelagtig is voorgekomen, of het wel beantwoordt aan hetgeen bij de Grondwet bedoelt wordt en deelt hieromtrent eenige bedenkingen mede.

De Grondwet verlangt dat er jaarlijks een uitvoerig verslag van den staat der scholen zal worden gedaan.

Dat verslag moet volgens de Commissie zijn:

1°. Een verslag van wege den Koning; een verslag der Regering. 2°. omtrent den staat der scholen; 3°. een verslag aan de Staten-Generaal.

I. De Commissie meent dat dit verslag niet is een verslag van de Regering. De Regering zegt, dat zij de rapporten gevolgd heeft, voor het hooger onderwijs, van curatoren, voor de overige instellingen, die van verschillende collegien en personen. Zij voegt er bij, dat de curatoren zelven op hunne beurt van de faculteiten, en deze van de Hoogleeraren hunne bouwstoffen ontvingen, zoodat ten onregte naar een bepaald critisch gevoelen der curatoren zou worden gezocht; dat de berigten van curatoren der gymnasiums en Latijnsche scholen eenigzins meer kunnen beschouwd worden als de uitdrukking van hun eigen oordeel. Omtrent het lager onderwijs leest men, dat de berigten der commissien van onderwijs en der schoolopzieners over het algemeen moeten worden geacht, de zienswijze dier collegien en personen, niet die der Regering te bevatten.

De Commissie meent hieruit het besluit te mogen trekken, dat het verslag, geen verslag is van de Regering, en eigenlijk geen verslag kan worden genoemd. Het is eene verzameling van extracten uit velerlei berigten en opgaven, van collegien, ambtenaren en particulieren; het bevat de bouwstoffen van een verslag, maar een verslag is het niet. Veelmin het verslag van eene Regering, hetgeen iets meer en iets anders behoort te zijn, dan de aaneenschakeling van eene menigte *details*, waaraan alle eenheid van overzigt en redenering ontbreekt. Het kan niet van zoodanige uitvoerigheid en volledigheid zijn, die bij de Grondwet bedoeld is.

II. Het verslag moet loopen over den staat der scholen. Maar het is niet genoeg dat men met den uiterlijken en materielen toestand van het onderwijs al ware het ook tot in de minste speciale en locale bijzonderheden bekend zij. De Commissie toont vervolgens, in een voorbeeld hoe gering en gebrekkig de kennis is, welke men, door de mededeelingen in het verslag te zamen gebragt, nopens den staat der scholen verkrijgt. Omtrent de Academien hebben ook thans weder de berigten schier bij uitsluiting betrekking op den materielen toestand, op de hulpmiddelen van het onderwijs in het algemeen, of voor bepaalde vakken van studie in het bijzonder. Maar wat betreft, dat het meeste belang heeft, den inwendigen toestand van het onderwijs, daaromtrent zijn de opgaven grootendeels zeer oppervlakkig.

Meer uitgewerkt zijn de beschouwingen over het onderwijs faculteitsgewijze; vooral die van Utrecht; ook die van Groningen; die van Leyden, behalve de letterkundige faculteit, het minst. Dat te vergeefs volledigheid, in den eigenlijken zin van het woord, zou worden verwacht, kan hieruit blijken, dat er van de regtsgeleerde faculteit te Leyden, de talrijkste van het land, met geen enkel woord gewag gemaakt is. De Hoogleeraren schijnen over het algemeen vrij wel, somtijds uitmuntend tevreden over de pligtsbetrachting en belangstelling der studerende jeugd en over de vruchten van het onderwijs. Uwe Commissie mag evenwel niet verzwijgen dat zij tevens zich beklagen, nu eens over de moeijelijkheid om de jongelieden tot openbare dispuut-collegien en practische oefeningen te dringen, dan weder over den minderen ijver na de aflegging van het candidaats-examen in de regten geopenbaard; meermalen over het weinig of niet schrijven van dissertatien, hetgeen, volgens de regtsgeleerde faculteit te Groningen, zelfs door zeer kundige en ijverige studenten niet meer geschiedt. De faculteit vertrouwt dat dit het gevolg zal geweest zijn van toevallige omstandigheden: het is welligt geene gewaagde gissing, dat daartoe zal hebben medegewerkt een droevig verschijnsel van dezen tijd, de geringe belangstelling in de studie zelve, de gewoonte om haar enkel als een middel te beschouwen ter spoedige verkrijging van een stand in de maatschappij. Wanneer men, bij dit gebrek aan volledigheid en onbevangen oordeel, zich herinnert, dat, te midden dezer losse berigten, nergens het gevoelen van de Regering medegedeeld wordt, dan valt het ligt te beseffen, dat uit de lezing van dit verslag geenerlei juistheid van beschouwing omtrent den toestand der academien zal worden ontleend. En het komt uwe Commissie voor, dat deze aanmerkingen in meerdere of mindere mate geldig zijn ook omtrent de overige deelen van het verslag. Niet het minst omtrent het lager onderwijs, waar men voor de statistiek der scholen zeer veel, over den gang en inwendigen toestand van het onderwijs luttel vindt.

Maakt de Commissie nog gewag van een derde vereischte: namelijk, dat men daarbij inzonderheid acht geve op hetgeen voor de Staten-Generaal, tot gemeen overleg voor de wetgeving op het onderwijs geroepen; telken jare wetenswaardig kan worden geacht.

Het verslag komt haar daarin ongenoegzaam voor.

Zoo had men ten aanzien van het hooger onderwijs inzonderheid eene beoordeeling mogen verwachten van de resultaten die het zooveel besprokene en zoo verschillend beoordeelde besluit omtrent het staats-examen gehad heeft; en dit nog te meer, omdat de aandacht der Kamer op dit punt in het rapport der Commissie van 1848 opzettelijk is gevestigd, en de dezer dagen genomen maatregel het bewijs levert, dat het een ontwerp van blijvende zorg ook bij de Regering geweest is.

Zoo ware het te wenschen geweest, dat men bij de opgave der Gymnasien en Latijnsche scholen eenige wenken omtrent de min of meer gunstige uit-

komsten der modernisering van de voormalige Latijnsche scholen gevoegd had. Immers heeft deze gewigtige verandering bij vele deskundigen bedenkingen van ernstigen aard ontmoet, en nog onlangs heeft een allezins bevoegd beoordeelaar, de Hoogleeraar van Lennep, zijne afkeuring, bij eene plegtige gelegenheid, met nadruk kenbaar gemaakt.

Zoo had men, inzonderheid bij het lager onderwijs, en de velerlei gewigtige bezwaren die van de aanstaande regeling van het schoolwezen, bepaaldelijk ten dien opzigte, onafscheidelijk zijn, mogen verwachten, dat de opgave van den staat der scholen, eeniger mate althans, met de behoefte van het oogenblik in verband zou worden gebragt. — Men zou in het verslag gewenscht hebben, niet slechts enkele opgaven omtrent de bijzondere scholen der eerste klasse, maar ook omtrent hetgeen, vooral in de laatste jaren, tot het oprigten van dergelijke scholen aanleiding gaf. — Het ware bij de opgave der lagere scholen wenschelijk geweest, inlichtingen te ontvangen omtrent het al dan niet voortduren der moeijelijkheden, ten gevolge waarvan de benoeming eener Staats-Commissie in 1840 plaats gehad heeft; — omtrent de werking van het besluit van 1842, zoowel omtrent de geheele inrigting der gemengde school, als bepaaldelijk het al dan niet wegnemen of verzachten van hetgeen aanleiding tot ongenoegen gaf; — omtrent de wijs waarop thans, in verband met de nog bestaande verordeningen, eene behoorlijke vrijheid van onderwijs wordt geëerbiedigd; — omtrent den invloed, welken de bekende circulaire van den Minister van Binnenl. Zaken ten dien opzigte gehad heeft: — in één woord, omtrent de meest gewigtige punten, waarvan de overweging, bij de nabij zijnde behandeling eener nieuwe wet, meer dan ooit te pas komt, en meent, dat de Regering gehouden is, om de Staten-Generaal telken jare, niet slechts opgaven omtrent een reeds sedert geruimen tijd verstreken jaarkring te geven, maar ook, zooveel mogelijk al datgene te berigten, wat op het oogenblik zelf tot eene juiste beoordeeling van den staat der scholen nut hebben kan.

NIJMEGEN, 6 September.

Gisteren en heden was een ieder in de gelegenheid het nieuwe, door de zorg van het Patronaat over de Armen, opgerigte ziekenhuis, in de Gouverneurs-gas, te zien. Dit gestigt, thans voor het ontvangen van kranken gereed, zal den 1sten October worden geopend. Algemeen weidt men uit in den lof over de schoone en doelmatige inrigting van dit ziekenhuis; het gebouw is ruim en luchtig; de ziekenzalen of kamers, 6 in getal, zijn ingerigt (voorloopig) voor 20 zieken. Elke ijzeren slaapplaats is door gordijnen van de andere afgescheiden en vormt als het ware een kamertje. Voor lijders aan besmettelijke ziekten zijn twee kamers ingerigt, van de andere afgezonderd. Overigens vindt men nog een badkamertje, keukens, het verblijf voor het binnen-bestuur, eene kamer voor de directie; voorts een grooten tuin en een groot bleekveld. Het geheel is waarlijk belangwekkend, en weder een bewijs van groote zorg en liefde voor onze arme natuurgenooten. Wij wenschen dat de collecte, welke morgen zal plaats hebben, de blijken moge dragen, dat de oprigting van dit ziekenhuis algemeene belangstelling wekt. Deze is intusschen reeds heden gebleken in de giften, welke de bus, aan den ingang van het gebouw geplaatst, bevatte. Toen deze geledigd werd, vond men daarin ƒ 223.05.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

ENGELAND.

LONDEN, 7 September.

Den 5den is de Oostenrijksche Generaal Haynau bijna het slagtoffer geworden van de volkswoede. Herkend zijnde door de werklieden in de groote bierbrouwerij der Heeren Barclay en Comp., hebben zij hem eerst met slijk en vuilnis geworpen, onder de kreten: Weg met den Oostenrijkschen slagter! den Hongaarschen beul! en wilden hem toen te lijf. Zich aan het gevaar willende onttrekken door de vlugt, werd hij op straat terstond door honderden vervolgd, en heeft daaraan alleen zijne redding te danken, dat het volk de kamer niet kon vinden in het logement de George, waarin hij gevlugt was. De houdster van het logement zond toen om policie-agenten, welke spoedig in genoegzaam getal aankwamen, om het volk in toom te houden. Haynau is door deze in een boot naar Somersethouse vervoerd, om hem aan verdere beleedigingen te onttrekken.

De meeste bladen keuren het gedrag van het volk af; de Heeren Barclay doen onderzoek naar de belhamels en zullen ze uit hunne dienst ontslaan. (Uit Ostende wordt van den 8sten dezer berigt, dat Haynau aldaar is aangekomen, nog de sporen dragende der mishandeling in Engeland ondergaan, en naar Aken is voortgereisd.)

— Bij gelegenheid van de plaatsing van den telegraaph onder zee, van Dover naar de Kaap Grinez, in eene koker van gutta-percha besloten, schrijft de *Daily News* het volgende: Tot 1844 was zelfs de naam van gutta-percha aan den Europeschen handel onbekend. Omstreeks dien tijd zond men bij wijze van proefneming twee quintalen naar Singapore. De invoer van gutta-percha in die haven is geklommen tot 169 picols in 1845, tot 5364 pic. in 1846, tot 9269 pic. in 1847 en in de eerste zeven maanden van 1848 tot 6768 pic. Er zijn bij gevolg in vier en een half jaar, terwijl die handel voor het eerst gedreven werd, te Singapore vervoerd 21,598 pic. gutta-percha, geschat op 274,190 £; 15 pic. zijn naar Mauritius, 470 naar het vaste land van Europa, 922 naar de Vereenigde Staten en het overige naar Engeland verzonden.

Van 1 Januarij tot 12 Julij 1848 heeft men te Singapore van het Maleische schier-eiland ingevoerd 393 pic. gutta-percha; van de archipel van Jahore 1,269; van Sumatra 1,066; van Batavia 19; van Borneo 55 pic., de prijs was aanvankelijk 8 £ per picol, zij is vervolgens geklommen tot 24 £ en was in het midden van 1846 weder gedaald tot 13 £ per picol.

— De laatste berigten melden dat de telegraphisch draad, nauwelijks eene week geleden zoo kunstig daargesteld, ter hoogte van Kaap Grinez gebroken is, zoodat alle gemeenschap tusschen de beide rijken langs dien weg voorloopig is afgebroken. Het juiste punt waar die breuk plaats had, ligt ongeveer 200 ellen in zee, daar waar de looden buis begint. Men zal thans de looden buis door eene ijzeren vervangen.

— Uit Oost-Indië heeft men berigt ontvangen, dat verscheiden kostbare bijdragen van Indische kunst en nijverheid voor de groote tentoonstelling worden gereed gemaakt, die vervolgens tot geschenken aan H. M. zijn bestemd. Ze bestaan in eene groote tent met vergulde stijlen, het doek van het fijnste cachemir geheel met goud en zilver geborduurd; een étui met diamanten en robijnen bezet; een uit ivoor vervaardigd stel van canapé en zes stoelen; een fraai kussen met de initialen van Victoria en Albert in diamanten en de andere letters in groote parels; 120 levensgroote figuren, voorstellende de verschillende bezigheden der Hindoes mitsgaders een groot assortiment van juweelen en gouden versierselen.

FRANKRIJK.

PARIJS, 8 September.

De President is in den morgen van den 6den van Caen vertrokken, en in den avond te Cherbourg aangekomen. Op alle plaatsen die hij doortrok, is hij met geestdrift ontvangen. De Maires der dorpen van het arrondissement waren te paard hem tot op twee mijlen afstands te gemoet gegaan en begeleidden hem tot aan het gebouw der prefectuur. Den 7den heeft hij alle autoriteiten van het arrondissement ten gehoore ontvangen. Men merkte daarbij vele aanzienlijke Engelschen op. Ten 1 ure hield de President eene revue over de nationale garde en de troepen van het garnizoen, onder eenen aanzienlijken toevloed des volks. Ten 3 ure in den namiddag nam hij deel aan een grooten maaltijd, hem door de stad aangeboden, waarbij meer dan 700 personen tegenwoordig waren.

De President heeft den 7den het tuighuis bezocht en zich toen aan boord van het linieschip Friedland begeven; alle schepen vlagden en begroetten hem met salvo's uit het geschut. s'Avonds heeft hij weder een bal bijgewoond, hem door de Stad gegeven, en waaraan duizende personen deelnamen.

De President zal zich van Cherbourg, over St. Etienne naar Marseille begeven, waar reeds aanstalten gemaakt worden, om hem te ontvangen.

— Van de 66 Algemeene Raden, hebben 8 stellig den wensch verworpen tot herzieuing der Staatsregeling, 19 hebben geen uitspraak hierover gedaan, en 46 hebben zich voor de herziening verklaard. Maar van deze hebben slechts 2 den wensch geuit van de verlenging van de magt van den President, en de andere hebben verklaard, dat de regels door de staatsregeling zelve bepaald moeten in acht genomen worden.

— Een uitdrager te Rijssel had onlangs een aardig buitenkansje; hij kocht op het sterfhuis van den Heer Demauldé een klein zonderling voorwerp, dat onder de schoorsteensieraden gerangschikt kon worden en een gevleugelden draak of salamander voorstelde van 30 duim grootte; voor dit voorwerp, hetwelk dik met vuil bedekt was, besteedde hij 96 francs. Doch toen het schoon gemaakt werd, ontdekte men een meesterstuk van veel grootere waarde, zoowel wat de stof als wat de uitvoering aanbelangt. Het ligchaam van het dier was van gecristalliseerden roststeen, terwijl de uiteinden der vleugels en pooten met edelgesteenten waren ingelegd; op den rug van het dier zat schrijdelings een Neptunus van massief goud, en achter dezen waren twee kleine zeepaarden geplaatst, ook met zeer rijke edelgesteenten opgetooid. De Heer Minet, wien deze gelukkige aankoop te beurt viel, heeft zich met het fraaije voorwerp, voor den vervaardiger waarvan sommigen *Benvenuto Cellini* houden, naar Parijs begeven en het daar voor 8000 fr. verkocht.

SPANJE.

MADRID, 1 September.

De laatste depêches uit Rome houden in, dat de Kardinaal-Staatssecretaris Antonelli met den Gezant Martinez de la Rosa overeengekomen is omtrent de sluiting van een concordaat. Het ontwerp daarvan zal eerlang herwaarts gezonden worden, om aan de goedkeuring der Regering te worden onderworpen. De Heilige Stoel hecht daarin zijn zegel aan alle verkoopen van kerkelijke goederen welke tot het einde van 1844 hebben plaats gehad, en verbindt zich om eene bulle uit te vaardigen ten einde aan de tegenwoordige eigenaars dier goederen het rustig bezit daarvan te verzekeren. De inhoud van het ontworpen concordaat, getuigt van eene goede verstandhouding.

SARDINIE.

TURYN, 2 September.

Men verzekert van goeder hand, dat er alhier Protestantsche scholen, even als eene Protestantsche kerk, zullen geopend worden. Dit blijk van verdraagzaamheid is zeer toe te juichen. De Roomsch-Katholieken in protestantsche landen roepen aldaar immerdoor om verdraagzaamheid; het is te prijzen, dat zij daarmede in Piemont niet zullen achterblijven, doch niet meer dan billijk mag het genoemd worden, dat de overige R. Katholieke rijken dit voorbeeld volgen.

HESSEN-KASSEL.

KASSEL, 5 September.

Heden is alhier een decreet uitgevaardigd, waarbij het voortheffen der directe en indirecte belastingen, alsook het gebruik der op te brengen gelden voor de loopende staatsbehoeften, wordt uitgeschreven.

— De Heer Lometsch, Minister van Finantiën, is uit deze zijne betrekking ontslagen, omdat hij weigerde, verder deel te nemen aan de politiek van Hassenpflug, welke hij als strijdig met de constitutie beschouwt. Hassenpflug heeft thans zelf het Ministerie van Finantiën overgenomen.

OOSTENRIJK.

WEENEN, 5 September.

De Regering heeft eene leening van $7\frac{1}{2}$ millioen guldens aangegaan, grootendeels met een Amsterdamsch Huis. De gebroeders Schikler te Berlijn namen voor $1\frac{1}{2}$ en het Huis Heine te Hamburg voor 2 millioen deel. De staatsdomeinen zijn voor die leening verpand.

HAMBURG.

5 September.

Dezer dagen heeft het stadhouderschap der Deensche Hertogdommen, de Landsvergadering bijeengeroepen. Al de manschappen, welke geschikt zijn om de wapenen te dragen, worden opgeroepen. De zitting dezer vergadering, welke in elk geval bijna geheel uit Holsteinsche leden zal bestaan, en in welke het Hertogdom Sleeswijk waarschijnlijk door niet één lid zal zijn vertegenwoordigd, zal waarschijnlijk zich bepalen tot het nemen van eenige hoogst noodige finantiele maatregelen, zonder welke de oorlog bezwaarlijk zou kunnen worden voortgezet, vermits de bijdragen in geld uit Duitschland betrekkelijk zeer gering blijven en geenszins beantwoorden aan de verwachting, welke men daarvan vroeger koesterde.

Het is onmogelijk zich een denkbeeld te vormen van de offers welke deze oorlog van het ongelukkige land reeds gevorderd heeft. Behalve de militaire inlegeringen, en de gedwongen leverantien van allerlei aard, zijn alle eigenaars van vaste goederen reeds bij herhaling genoodzaakt geweest om buitensporig hooge contributien te voldoen, die voor sommigen 20, 25 tot 30,000 gulden hebben beloopen. En toch zal men aan het land weder nieuwe belastingen moeten opleggen!

STADS BERIGTEN.

De Voorzitter van den Raad der Gemeente *Leyden* noodigt bij deze de Kiesgeregtigden in het district *Leyden* uit, om tot bevordering der orde en ten einde het verkiezingswerk, door oogenblikkelijke talrijke opkomst niet te bemoeijelijken, bij de aanstaande herstemming ter keuze van Leden voor de Provinciale Staten, op Dingsdag den 17den dezer maand, van 's morgens *negen* tot 's namiddags *vijf* ure, hunne Stembiljetten te willen inleveren op de volgende wijze:

Voor hen wier familienaam begint met de letters:

A, B en C tusschen 9 en 10 ure. D, E en F tusschen 10 en 11 ure. G en H tusschen 11 en 12 ure. I, J en K tusschen 12 en 1 ure. L, M. en N tusschen 1 en 2 ure. O, P, Q en R tusschen 2 en 3 ure. S, T en U tusschen 3 en 4 ure. V, W, Y en Z tusschen 4 en 5 ure.

Zullende evenwel ingevolge het slot van art. 51 der Kieswet, alle de op het oogenblik van het verstrijken van den tijd in de zaal aanwezige Kiezers nog tot de stembus, vóór hare sluiting, ter inlevering hunner Stembriefjes worden toegelaten.

Nog wordt herinnerd, dat ingevolge art. 61 der Kieswet van onwaarde zijn de briefjes, die het zegel van het hoofddistriet missen, die onderteekend zijn; geen persoon duidelijk aanwijzen; niet ingevuld zijn; andere Stembriefjes omvatten of daaraan opzettelijk zijn vastgehecht.

De Voorzitter voornoemd,

Leyden, 10 *September* 1850. DU RIEU.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD LEYDEN, —

Gehad hebbende het verzoek van FREDERIK PRUYN, wonende alhier, strekkende tot bekoming der vereischte vergunning om in het Huis aan den Nieuwen Rijn Wijk VII N°. 84 eene *Spekslagerij* te mogen uitoefenen.

Gelet op Zr. Ms. besluit van den 31sten Januarij 1824, rakende vergunning ter oprigting van sommige Fabrijken en Trafijken;

Brengen bij deze ter kennis van alle daarbij belanghebbenden, dat tot het hooren der Eigenaars en Bewoners van de naastbijgelegene en belendende Panden, ten opzigte der Informatiën *de Commodo et Incommodo*, door Burgemeester en Wethouders zal worden gevaceerd op het Raadhuis dezer Stad op Maandag den 16den dezer maand, des middags ten twaalf ure; zullende de belanghebbenden verpligt zijn, hunne bezwaren tegen opgemeld verzoek op dien tijd in te brengen, terwijl bij verzuim daarvan zij gehouden zullen worden zich tegen de inwilliging van hetzelve niet te hebben verzet.

Burgemeester en Wethouders voornoemd,

DU RIEU,

Leyden, 9 *September* 1850. Ter ordonnantie van dezelve,

v. PUTTKAMMER.

ADVERTENTIEN.

Mijn hartelijk geliefde Echtgenoote CORNELIA SOPHIA SCHMIER, beviel heden voormiddag zeer voorspoedig van een welgeschapen ZOON.

LEYDEN, 7 September 1850. C. H. VAN DEN BERGH.

De Ondergeteekende betuigt langs dezen weg, zijnen welmeenenden dank voor de vele bewijzen van deelneming, bij de begrafenis zijner Echtgenoote, ondervonden.

LEYDEN, 11 September 1850. H. J. GIEZEN.

Liedertafel de Avondster.

Uitvoering voor de Buitengewone Leden, op Donderdag den 12den September 1850, in het Logement *de Zon*, des Avonds ten 8 ure.

Bij Vonnis der Arrondissements-Regtbank te *Leyden*, in dato 10 September 1850, is PIETER JOHANNES COUVÉE, zonder beroep, wonende te *Leyden*, op eigen verzoek, wegens zwakheid van geestvermogens gesteld onder Curatele, geschiedende daarvan aankondiging in voldoening aan art. 499 Burgerlijk Wetboek.

De Officier van Justitie te *Leyden*,

D. TIEBOEL SIEGENBEEK.

Bij twee Vonnissen der Arrondissements-Regtbank te *Leyden*, in dato 10 September 1850, zijn HENDRICA FLORENTIA VAN DER MEULEN, gedomicilieerd te *Leyden*, en GRIETJE VAN DELFT, gedomicilieerd te *Rijnsburg*, beide thans verpleegd in het St. Joris Gasthuis, te *Delft*, op requisitoir van het Openbaar Ministerie, wegens Krankzinnigheid gesteld onder Curatele.

De Officier van Justitie te *Leyden*,

D. TIEBOEL SIEGENBEEK.

Door het gebruik der Pillen van Holloway wordt elk gestel, hoe verzwakt het ook moge zijn, als het ware geheel hernieuwd.

De verbazende hoeveelheid dezer voortreffelijke Pillen welke in alle gedeelten der beschaafde wereld verkocht worden, is het beste bewijs van derzelver deugdelijkheid. In geval van verzwakte gestellen, zuiveren zij het bloed, versterken het ligchaam, en hergeven de gezondheid. Lieden welke lijden aan neerslagtigheid, ongesteldheid der zenuwen, slechte spijsvertering, bedorven maag, gal, leverziekte, aandrang van het bloed naar het hoofd, of zelfs vallende ziekte, zullen in dit voortreffelijk geneesmiddel, een zeker en duurzaam herstel vinden.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt;

Doosjes Pillen à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 7.75, *f* 15.50, *f* 23.50.

Potjes Zalf à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.90, *f* 8.15, *f* 15.90, *f* 23.90.

Te bekomen te *'s Hertogenbosch* bij J. STRAATMAN, te *'s Hage* bij W. C. VAN DORT en te *Gouda* bij J. A. P. P. VAN DER HEYDEN, alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablissement.*

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

MAANDAG, 9 September.

			Laagst koers.	Hoogst koers.	Gebleven.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld	à $2\frac{1}{2}$	pCt.	$57\frac{1}{8}$	$57\frac{1}{8}$	$57\frac{1}{8}$
Dito Certificaten	„ 3	„	$68\frac{1}{4}$	$68\frac{3}{8}$	$68\frac{3}{8}$
Dito dito	„ 4	„	$88\frac{5}{8}$	$88\frac{11}{16}$	$88\frac{11}{16}$
Amortisatie Syndicaat	„ $3\frac{1}{2}$	„	90	—	—
Handelmaatschappij	„ $4\frac{1}{2}$	„	—	—	—
O. I. Leening	„ 4	„	$87\frac{7}{16}$	$87\frac{1}{2}$	$87\frac{7}{16}$
Dito Holl. Spoorweg	„		63	—	—
Aandeelen Rijn-Spoorweg	„ $4\frac{1}{2}$	„	—	—	—
Haarlemmermeer	„ 5	„	—	—	—
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816	„ 5	„	$105\frac{3}{8}$	—	—
Dito dito 1828 en 1829	„ 5	„	$105\frac{1}{4}$	$105\frac{3}{8}$	$105\frac{1}{4}$
Cert. bij dito 1831 en 1833	„ 5	„	$95\frac{7}{8}$	96	—
Dito 1840	„ 4	„	$88\frac{3}{4}$	—	—
Dito bij STIEGLITZ & C°.	„ 4	„	$88\frac{1}{2}$	$88\frac{5}{8}$	$88\frac{5}{8}$
Dito dito Nieuwe	„ 4	„	$88\frac{1}{4}$	$88\frac{3}{8}$	$88\frac{3}{8}$
Inschrijving in Assign.	„ 6	„	—	—	—
Certificaten van dito	„ 6	„	—	—	—
POLEN, Obligatiën	„ 4	„	$76\frac{7}{8}$	—	—
Dito Aandeelen met Loten.	fl. 250	*f*	—	—	—
Dito dito 1835	„ 500	„	—	—	—
SPANJE, Leen. bij ARDOIN v. 85 £	à 5	pCt.	$12\frac{7}{16}$	$12\frac{1}{2}$	$12\frac{1}{2}$
Dito dito Onbep. Stukken	„ 5	„	$12\frac{1}{4}$	$12\frac{7}{16}$	—
Dito Obligatiën	„ 3	„	$38\frac{5}{8}$	$38\frac{1}{4}$	—
Dito Binnenl. à 6 m.	„ 3	„	$33\frac{5}{16}$	$33\frac{3}{8}$	$33\frac{5}{16}$
Coupons Ardoins			$9\frac{1}{16}$	$9\frac{5}{16}$	$9\frac{5}{16}$
OOSTENRIJK, W. B. bij Goll.	„ 5	„	$85\frac{1}{4}$	—	—
Dito	„ 4	„	$68\frac{1}{4}$	—	[illegible]
Dito Metall.	„ 5	„	$78\frac{9}{16}$	$78\frac{5}{8}$	—
Dito Nieuwe	„ 5	„	$82\frac{7}{8}$	$83\frac{1}{8}$	$83\frac{1}{8}$
Dito 1847	„ $2\frac{1}{2}$	„	42	$42\frac{1}{16}$	$42\frac{1}{16}$
BELGIE, Banc.	„ $2\frac{1}{2}$	„	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD	„ $2\frac{1}{2}$	„	$47\frac{1}{2}$	$47\frac{9}{16}$	$47\frac{9}{16}$
BRAZILIE, 1824 100 £	5	„	$92\frac{1}{2}$	—	—
PORTUGAL, te Londen	„ 5	„	$37\frac{7}{16}$	$37\frac{1}{2}$	$37\frac{7}{16}$
Dito dito	„ 4	„	$36\frac{11}{16}$	—	—
VENEZUELA,	„ 3	„	—	—	—
MEXICO,	„ 5	„	$28\frac{7}{8}$	$28\frac{15}{16}$	$28\frac{7}{8}$
AMERIKA, Bankactiën			—	—	—

Grieken $4\frac{5}{8}$.

Koers van het Geld: Beleening $2\frac{1}{2}$ pCt. Prolongatie $2\frac{1}{2}$ pCt. Wissel-Disconto 2.

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.